

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Suomen ympäristöopisto SYKLI Oy (jäljempänä Sykli) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta koulutuspoliittiseksi selonteoksi. Sykli on koko valtakunnan alueella toimiva ammatillinen oppilaitos (aikaisemman lainsäädännön aikana valtakunnallinen ammattillinen erikoisoppilaitos). Syklin toiminta koostuu kahdesta lähes samankokoisesta kokonaisuudesta, OKM:n rahoittama tutkintokoulutus ja elinkeinoelämän ostama T&K palvelu toiminta. Syklin opiskelijat ovat 100 %:sti aikuisia ja pääsääntöisesti työssä olevia alansa ammattilaisia. Vuositasolla opiskelijoita on ollut n. 3000 opiskelijaa.

Selonteko sinällään on kannatettava, mutta sen pitäisi vastata nykypäivän ja tulevaisuuden tarpeita. Nyt lausunnolla oleva selonteko ei sitä tee. Ammatillisen koulutuksen puolella selontekoko on keskittynyt nuorten koulutukseen ja osaamiseen, johtuen luultavasti tämän päivän poliittisista painopisteistä. Tämä kuitenkin on johtanut siihen, että aikuisväestön ja varsinkin työssä olevien aikuistan osaamisen kehittäminen ja päivittäminen on jäänyt selonteossa muutaman sivulauseen varaan. Tutkimustulokset kuitenkin tuovat esille työssä olevien suuret ammatilliset muutostarpeet lähivuosina, johtuen yhteiskuntien ja tuotantotapojen/ -tarpeiden rakenteellisista murroksista.

Ympäristöasiat ovat näissä muutosvoimissa osaltaan myös isossa roolissa. Ympäristöosaamista ja sen nopeaa päivitystä tarvitaan näiden toimialojen työtehtävissä, mutta yhä enemmän osaamista tarvitaan jokaisella toimialalla. Eli kiertotalous, ilmastonmuutokseen sopeutuminen, vähähiilisyys, energia-asiat jne. ovat jokaisen organisaation ja yksilön käyttäytymisen ja osaamisen perusasioita tulevana vuosina.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Yritys- ja elinkeinoelämä ja näiden työntekijät (nämä kuitenkin mahdollistavat kaiken toiminnan yhteiskunnassa), ovat mielestämme liian heikosti näkyvillä selonteossa. Yhteiskunta ja julkinen hallinto mahdollistaa ja luo puitteet toiminnalle, mutta käytännön toteutus ja innovointi tapahtuu

pääsääntöisesti yksityisellä sektorilla, joten työikäisten osaaminen ja osaamisen päivittäminen pitäisi näkyä vahvemmin selonteossa

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Toisen asteen koulutusta koskeva osio painottuu lähes täysin nuorten koulutusten toteutukseen. Viime vuosina kuitenkin ammatillisessa koulutuksessa yli puolet opiskelijoista ovat olleet aikuisopiskelijoita.

Jos poimitaan hallituksen kehittämiskohteista kaksi ajankohtaista kohdetta: SOTE- uudistus ja ammatillinen koulutus, molempien keskeisenä tavoitteena on asiakaslähtöisyys. Keinot, joilla tähän pyritään, ovat hämmästyttävän erilaisia. SOTE –uudistuksessa valinnanvapautta edistetään. Ammatillisessa koulutuksessa pyritään yhteen, yhdenmukaiseen opetus- ja kulttuuriministeriön alla toimivaan kokonaisuuteen. Ja vielä sillä ehdotuksella, että koulutusten järjestäjiä pitäisi vähentää eli koulutusten saatavuutta heikentää. Tähän esitykseen ei ole minkäänlaisia tutkimustietoon perustuvia perusteluja annettu tai kerrottu. Tämä uhkaa etenkin aikuiskoulutusta, jota tällä hetkellä toteuttavat monet eri tyyppiset ja eri kokoiset organisaatiot.

Koulutuksenjärjestäjä –verkkoa halutaan karsia. Näkökulmana on alueellisen, nuorten perustutkintoja järjestävän organisaation toimintaympäristö. Jos vahvuus tarkoittaa suurta kokoa, monialaisuutta ja tietylle alueella etabloitunutta toimintaa, ei pieni, erikoistunut, liikkuva toimija näyttäydy näillä mittareilla kovin edullisessa valossa. Huolimatta innovaatiopuheista tavoitteena tuntuu olevan ammattikorkeakoulu –järjestelmän toisinto ammatillisella toisella asteella. Toimijoiden karsinta ei suoraan tuo säästöjä, mutta pienten häviäminen tietenkin vähentäisi suurten toimijoiden säästöpainetta.

Tämän skenaarion toteutuminen näkyy hyvinkin nopeasti harvinaisilla, pienillä toimialoilla. Kuten ympäristöpuolella vesi- ja jätehuoltosektorit. Näiden alojen toimintaa ja osaajia tarvitaa koko valtakunnan alueella. Aloilla on runsaasti erikoisosaamista vaativia tehtäviä, jotka kehittyvät nopeasti ja vaativat jatkuvaa osaamisen päivittämistä. Alueellisella oppilaitoksella ei ole resursseja pystyttää, ylläpitää ja kehittää koulutusohjelmaa muutamaa kymmentä ammattilaista varten alueellisesti. Valtakunnallisesta toimiva koulutusorganisaatio pystyy ylläpitämään koulutustarjonnan, mikäli valtakunnallinen toiminta mahdollistetaan ja tunnustetaan hallinnon puolesta.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

-

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

-

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Jatkuva oppiminen edellyttää joustavia tutkintorakenteita ja koulutusjärjestelmää, jota elinkeinoelämä voi hyödyntää oman toimintansa kehittämisessä. Jatkuvan oppimisen ytimessä on työikäinen ja yleensä vielä työssä oleva aikuinen, hänen työnantajansa ja työnantajan asiakas. Työuran aikainen oppimisen tarve lähtee aina työelämästä, ei hallinnon päätöksistä tai oppilaitosten tarjonnasta.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

-

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

-

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

-

Leinonen Esa
Suomen ympäristöopisto Sykli